

Brandkrav på lös inredning

1950

15
MINUTER

Tage Erlander är statsminister. Ryamattor, film, stjärnor och kåldolmar är populära. Naturmaterial är vanligt och de elektriska apparaterna få, vilket ger ett långsamt brandförlopp.

1975

5
MINUTER

Vietnamkriget tar slut. Vi skiljer oss, gillar chili con carne och manchestersoffor. Syntetmaterialen tar över och de elektriska apparaterna blir fler i hemmen. Brandförloppen kortas.

2000

3
MINUTER

Ett nytt millenium. Tidsbrist är en folksjukdom och fisksås bör beställas från Nätet. Elektronik, datachips och plast ryms i det mesta, vilket ger ett explosivt brandförlopp.

Allmänt

Årligen omkommer ungefär 100 personer i sin hemmiljö till följd av brand. Branden startar ofta i den lösa inredningen. Dagens moderna hem innehåller en stor mängd elektriska apparater och mycket plastmaterial i inredningsdetaljer och möbler. Detta har bidragit till ett snabbare brandförlopp och minskat tiden till dess att kritiska förhållanden inträder.

Offentliga lokaler har följt samma trend. Dessa lokaler är i de flesta fall föremål för tillsyn (det som tidigare kallades brandsyn). Vid tillsyn kan krav ställas på inredningen (dekorationer, textilier, möbler med mera) beroende på dess förväntade bidrag till spridning och utveckling av en eventuell brand.

En annan aspekt som skall beaktas är risken för anlagd brand i offentliga lokaler och nödvändigheten av ordning och reda i till exempel utrymningsvägar.

Vid tillsyn ska kommunens utsedda tillsyndeförrättare kontrollera att ägare/innehavare vidtagit skäligen åtgärder för att förhindra bränder och dess spridning, en brandteknisk helhetsbedömning görs av anläggningen/byggnaden och därefter kan vid behov ställas krav på den lösa inredningen, med stöd av kap 2 § 2 i Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, i tillsyneföreläggandet.

Eftersom många berörs gör nu Räddningsverket en nulägesbeskrivning.

Lagstiftning

I Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor står i kap 2 § 2:

”Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skäligen omfattning hålla utrust-

ning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.”

Tillsyn

Verksamheter som kan vara föremål för tillsyn och därmed också kontroll av lös inredning är:

- Flygplatser
- Hotell och pensionat

- Barnstugor, skolor, elevhem och förläggningar
- Sjukhus och andra vårdinrättningar
- Varuhus, restauranger, teatrar, biograf, kyrkor och andra samlingslokaler

De uppräknade miljöerna kan tjäna som ledning till när och var man bör överväga särskilda krav på inredning för att klara de krav som ställs på personsäkerhet och utrymning vid en brand.

Tillsynen ska grundas på en brandteknisk helhetsbedömning, där alla ingående komponenter ska värderas och sammanvägas till ett helhetsomdöme om objektet.

Riskerna med olika verksamheter och därmed valet av säkerhetsnivå bör värderas för varje enskilt fall men nedanstående lista kan vara vägledande:

- Miljöer som hotell, elevhem och förläggningar, sjukhus och vårdanläggningar, restauranger, teatrar, biografier och andra större samlingslokaler är exempel på offentliga miljöer där brand- eller olycksrisken kan bedömas vara större än normalt. Sociala faktorer,

som rökning i äldreboenden bör även tas med i beräkningen.

- Daghem, skolor, varuhus och mindre samlingslokaler är i detta sammanhang normalt inte av den karaktären att man generellt behöver ställa krav på den lösa inredningen. I många sammanhang kan ett bättre skydd erhållas genom att i högre grad undvika stoppade möbler och större hängande textilier i utrymningsvägar.

- Kontor, är exempel på miljöer där det inte finns några brandkrav på den lösa inredningen. Kontorsbränder uppkommer vanligen i maskin- och elutrustning.

Enligt Räddningsverkets allmänna råd om systematiskt brandskyddsarbete (2001:2), som omfattar alla ovan nämnda objekt, bör ett systematiskt och kontinuerligt brandskyddsarbete bedrivas under byggnadens eller anläggningens hela livslängd och då ska också lös inredning beskrivas.

Provat! Godkänt för användning?

Provningsmetoder är ofta standardiserade och kan innehålla olika svåra tester. Resultatet säger att produkten har klarat dessa prov, men innebär inte att den får användas i vissa lokaler.

Det är myndigheterna som ställer krav på att en produkt ska ha klarat ett visst

prov för att få användas i en viss omgivning. Så även om en produkt har klarat en viss testmetod får den inte med automatik användas. Detta regleras ibland annat byggreglerna eller via räddningstjänstens tillsyn.

Stoppade sitt- och liggmöbler

- i hemmiljö

Konsumentverket ger ut riktlinjer till Produktsäkerhetslagen (1988:1604 med ändringar 1996:334) och Marknadsföringslagen (1995:450 med ändringar 2002:565). Riktlinjerna gäller vid försäljning till enskild konsument. Om

inte riktlinjerna följs har Konsumentverket möjlighet att ingripa. De riktlinjer som är aktuella är:

”Riktlinjer för stoppade sittmöbler – antändlighet” (KOV 1988:2) och

”Riktlinjer för madrasser – antändlighet” (KOV 1990:1).

Standarder

Riktlinjerna för stoppade sittmöbler hänvisar till en europastandard EN 1021-1 (ISO 8191-1). Standarden har en glödande cigarett som antändningskälla. Provning utförs genom att en glödande cigarett läggs i vinkeln mellan sits och rygg.

-i offentlig miljö

För stoppade sittmöbler inom restaurang, hotell och samlingslokaler finns en användbar europastandard EN 1021-2, vilken motsvarar liten låga som antändningskälla. Provning utförs genom att en gasbrännare anbringas i vinkeln mellan sits och rygg.

För liggmöbler inom hotell och andra jämförbara anläggningar finns en europastandard EN 597-2, där antändningskällan motsvarar liten låga. Provningen utförs genom att en gaslåga, motsvarande brinnande tändsticka, placeras på den horisontella ytan.

Liggmöbler, för övriga lokaler, finns i en europastandard EN 597-1, där antändningskällan motsvarar glödande cigarett. Provningen utförs genom att glödande cigarett placeras på den horisontella ytan.

Vårdbäddar

I en svensk standard, SS 876 00 01 "Vårdbäddar - Brandkrav", redovisas fordringar beträffande brandkrav på de olika ingående delarna i en vårdbädd (lakan, örngott, draglakan, trikåöverdrag, filt, täcke, kudde, bäddmadrass och madrass). Standarden är tillämpbar på inredning av vårdlokaler och jämförbara anläggningar. Lakan, örngott, draglakan, trikåöverdrag provas och antändning respektive flamspridning mäts. Filt, täcke, kudde, bäddmadrass samt madrass provas och då mäts antändningsegenskaper.

SS 876 00 10 "Vårdbäddar - Brandkrav", behandlar högre brandkrav på madrasser i särskilt utsatta miljöer t ex häkten och vissa sjukhusmiljöer.

Madrassen provas med en gasbrännare under två minuter med en värmeut-

veckling av 30kW. Därefter utvärderas antändning, brandförlopp, värmeutveckling och röktäthet.

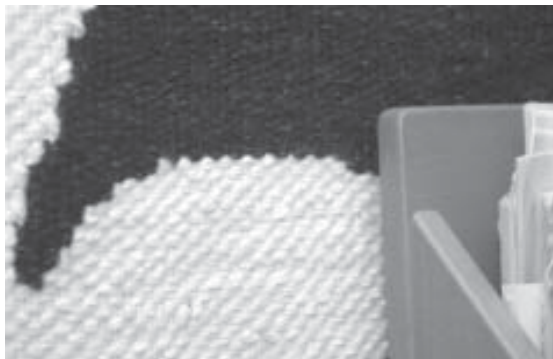
Hängande textilier

Hängande textilier utgör en risk från brandskyddssynpunkt eftersom de täcker en stor yta och då de kanske täcker en vägg med ett brandtekniskt bra utryskikt.

Hängande textilier med liten yta kan medföra samma risker då de placeras i brandtekniskt känsliga miljöer, t ex utrymningsvägar.

Den risk textilierna medför och som bör bedömas är dess inverkan på brandspridningen och den strålningsvärme de kan avge t.ex. i anslutning till utrymningsvägar.

SS - EN 13773 Brännbarhet - Klassificeringsschema och det finns fem klasser och nedanstående standarder är omnämnda.

SS - EN 1101 Detaljerat förfarande för bestämning av antändighet hos vertikala provkroppar utsatta för liten låga, de vertikala provkropparna har storleken 80*80 mm eller 200*80 mm och utsätts för lågan upp till 20 sekunder, provförfarande enligt EN ISO 6940.

SS - EN 1102 Detaljerat förfarande för bestämning av flamspridning hos vertikala provkroppar, storleken på provkroppen är 560*170 mm och tiden mäts tills dessa flammen når de inväv-

da markeringstrådarna, provförfarande enligt EN ISO 6941.

SS - EN 13772 Mätning av flamspridning hos vertikala provkroppar med stor antändningskälla är ovanstående beskrivna SS – EN 1102 men med stor antändningskälla det vill säga elektrisk värmare och liten låga sammantaget motsvarar detta en brinnande papperskorg, provförfarande enligt en modifierad EN ISO 6941.

Brännbara ”växter” och annan lös inredning

Användningen av så kallade ersättningsväxter, till exempel imitationer av växter utförda i brännbart material, ökar. ”Växterna” består i många fall av plast och det är inte ovanligt att bladen består av textilt material. Ur brandsynpunkt utgör den ökade användningen av brännbara konstväxter ett problem, särskilt om de placeras i utrymningsvägar.

Någon småskalig provningsmetod som mäter brandtekniska egenskaper hos ”växterna” finns inte. Vill man veta vilka egenskaper en sådan här växt har vid brand är man hänvisad till fullskalletest.

På marknaden finns en mängd produkter, som ska likna naturmaterial material som träbalkar, tegelväggar och stuckaturer, men de består ofta av plastmaterial. Även om denna typ av lös inredning har brandprovats, kan förbränningen ske med en mycket kraftig rökutveckling.

Allmänt bör användningen av den här typen av ”växter” och lös inredning föregås av en brandteknisk helhetsbedömning där omfattning och placering bedöms med hänsyn till de utrymmen de ska placeras i och till vilka brandtekniska installationer som finns tillgängliga.

Ytskikt

Beklädnader och ytskikt på tak- och väggytor skall utföras på sådant sätt att risken för övertändning och rökutveckling minimeras.

Inredning, såväl fast som lös, får inte ödelägga de kvaliteter som finns i ett rätt valt ytskikt.

Inom EU harmoniseras brandprovning och klassificering av byggnadsmaterial. Ett nytt system införs, produkter kommer att klassificeras i en så kallad Euroclass. Nationella system får inte behållas när Euroclass-systemet har trätt i kraft. Det innebär bland annat att

svenska ytskiktsklasser I, II och III samt golv klass G upphör att gälla som myndighetskrav.

I Boverkets byggregler BBR (BFS 1993:57 med ändringar t.o.m. 2002:19) förklaras ovanstående i kapitel 5:22. En utförlig beskrivning av provningsmetoder, klassificeringsmetoder mm samt jämförelser med europeiska brandklasser finns i SP RAPPORT 2001:29 ”Euroclass i svensk byggnorm – Jämförelse mellan svenska och europeiska brandklasser för byggprodukter”.

Alternativ

- Minska mängden stoppade eller brännbara möbler samt hängande textilier
Undvik att placera stoppade och brännbara möbler samt större hängande textilier i känsliga miljöer som sjukhus, skolor mm. Utforma hängande textilier så att de inte kan komma i närheten av eventuella tändkällor, naturliga som mänskliga. Särskilt att tänka på i skolmiljöer och liknande.
- Naturliga material
Använd material vilka naturligt har

ett stort brandmotstånd t ex massivt trä, metall, ylle, glas mm.

- Förbättra personsäkerheten
Utrymningslarm, förbättrade utrymningsmöjligheter, minskade brandcellstorlekar, etc medför minskade risker i samband med uppkommen brand. Håll utrymningsvägarna framkomliga och fria från brännbart material.
- Installera sprinkler

Flamskyddsmedel

Flamskyddsmedel är avsedda att ge skydd mot antändning från mindre tändkällor som glöd eller liten låga.

Flamskyddsmedel i en produkt innebär inte att den blir obrännbar.

Mot bakgrund av påvisade negativa miljöeffekter för många flamskyddsmedel verkar Räddningsverket för andra brandskyddstekniska lösningar som också skall ge skydd mot mer än antändning. Räddningsverket medverkar till att användningen av miljöfarliga flamskyddsmedel på sikt skall upphöra samt att utfasning skall ske med tillvaratagande av brandsäkerheten.

Miljökvalitetsmål

Räddningsverket har av regeringen fått ett särskilt sektorsansvar för ekologisk hållbarhet utifrån de svenska miljökvalitetsmålen. Användning av flamskyddsmedel i lös inredning har bäring på miljökvalitetsmålet giftfri miljö. Bränder i byggnader och anläggningar har inverkan följande miljökvalitetsmål: frisk luft, grundvatten av god kvalitet, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, giftfri miljö samt god bebyggd miljö. Vid fördjupade

Kemikalieinspektionen har givit ut ett faktablad, ”flamskyddsmedel- ett brännande problem” december 2000. (se www.kemi.se.)

Flamskyddsmedel finns för:

- Textil
- Återimpregnering för textilier i tvätterier
- Kablar
- Färger
- Isoleringsmaterial
- Madrasser och möbelstoppning
- Elektriska apparater

studier rekommenderas Räddningsverkets rapport ”Miljökunskap för räddningstjänsten” R00-237/01.

Minskar antalet och konsekvenserna av bränder tillvaratar vi samtidigt intresset att skydda miljön.

Räddningsverkets kontaktperson:
Anders Apell, tel 054-13 53 54
E-post: anders.apell@srv.se